

Interne notater

STATISTISK SENTRALBYRÅ

90/28

20. desember 1990

FYLKESFORDELT NASJONALREGNSKAP FOR FORSVARET

av

Torbjørn Årethun

Notatet gir en dokumentasjon av resultatene fra et utredningsoppdrag som har vært utført ved Gruppe for regional analyse i Statistisk sentralbyrå for Forsvarskommisjonen av 1990. Formålet har vært å gi en bedre geografisk spesifisering av Forsvarets virksomhet innenfor rammen av det fylkesfordelte nasjonalregnskapet.

INNHOLD

1. Innledning	2
2. Nasjonalregnskapet og Forsvaret	2
2.1. Nasjonalregnskapet	2
2.2. Fylkesfordelt Nasjonalregnskap	9
2.3. Om Forsvarets plass i det norske nasjonalregnskapet	11
2.4. Om Forsvarets plass i FNR	15
3. Fylkesfordeling av Forsvarets sysselsetting og utgifter	16
3.1. Fylkesfordeling av sysselsetting	16
3.2. Fylkesfordeling av lønnskostnadene	19
3.3. Fylkesfordeling av driftsutgifter ekskl. lønn	22
3.4. Fylkesfordeling av materiellinvesteringene	24
3.5. Fylkesfordeling av bygg og anlegg	26
Litteratur	28
Tabellvedlegg	29

1. INNLEDNING

Forsvarskommisjonen av 1990 har nedsatt et underutvalg som skal drøfte Forsvarets distriktpolitiske betydning. Underutvalget har i første fase av sitt arbeid lagt vekt på følgende oppgaver: (a) Å gi en generell oversikt over Forsvarets regionale fordeling, (b) å vurdere konsekvensene av Forsvarets virksomhet for Nord-Norge og (c) å vurdere konsekvensene for særlig forsvarsavhengige kommuner. SSBs data fra fylkesfordelt nasjonalregnskap (FNR) og regionalmodellen REGION var i utgangspunktet ikke særlig egnet til å kaste lys over Forsvarets regionaløkonomiske betydning fordi bare en marginal del av Forsvarets totale virksomhet, nemlig Siviltforsvaret/Sivilt beredskap, var fylkesfordelt. For å kunne utnytte FNR og REGION-modellen i tilknytning til oppgavene (a) og (b) i underutvalgets arbeid, var det nødvendig å gjennomføre et relativt omfattende databearbeidingsprosjekt i SSB. Dette notatet gir en beskrivelse av dette arbeidet.

De viktigste variablene som måtte fylkesfordeles i FNR var sysselsetting, lønn og vareinnsats. For å kunne foreta en fylkesfordeling av vareinnsatsen, ble det iverksatt et samarbeid mellom Statistisk sentralbyrå og Plan og Budsjettstaben (PL&B) i Forsvarets Overkommando (FO). Forsvarets regnskapsførende enheter ble bedt om å fordele sine utgifter for 1989 på fylker i henhold til Forsvarets kontoplan. PL&B samordnet dette tallmateriale før det ble oversendt SSB. Her ble datamaterialet konvertert fra Forsvarets til Nasjonalregnskapets kontoplan, og avstemt mot nasjonalregnskapets totaltall for Forsvaret for de enkelte vare- og tjenestegrupper. I tillegg til datamateriale fra FO har vi utnyttet materiale fra Forsvarets Bygningstjeneste. En relativt betydelig del av vareinnsatsen er også fylkesfordelt ved egne anslag.

I første del av notatet gis det en generell oversikt over nasjonalregnskapet (NR) og fylkesfordelt nasjonalregnskap (FNR), og behandlingen av Forsvaret i disse to regnskapene. I siste del gis en detaljert beskrivelse av den databearbeidningen som er utført. Resultatene av databearbeidningen er innarbeidet i modellen REGION, og lagt til grunn for en modell-basert virkningsanalyse som er utført ved Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR), se Johansen (1990). Datamaterialet vil også være tilgjengelig for andre brukere.

2. NASJONALREGNSKAPET OG FORSVARET

2.1. Nasjonalregnskapet

Nasjonalregnskapet er et regnskap for et lands økonomi, se Fløttum (1980). Dets oppgave er dels å gi en systematisk statistisk beskrivelse av den nasjonale økonomien, dels å kartlegge i stor detalj transaksjonene mellom de økonomiske enheter og mellom hjemlandet og utlandet. Nasjonalregnskapet (NR) er bygget på prinsippet om dobbelt bokholderi, dvs. hver transaksjon er registrert to ganger, en gang på debetsiden og en gang på creditsiden. Et NR avviker fra et foretaksregnskap fordi det ikke er bygget opp gjennom nøyaktig bokføring av hver eneste transaksjon, men er satt sammen på grunnlag av ulike statistiske oppgaver. I NR tenker en seg samfunnet delt opp i ulike regnskapsførende enheter, kalt sektorer. Det er spesielt samspillet mellom sektorene som analyseres. Den aktivitet som i virkelighetens verden består av en myriade av økonomiske transaksjoner, blir i NR redusert til et forholdsvis lite antall transaksjoner mellom sektorer i økonomien. I tillegg til å tallfeste strømmer inneholder også NR data for beholdningsstørrelser. NR konstrueres ved hjelp av et kontosystem, der hver sektor blir tilordnet et sett av konti. NR i Norge er bygget opp slik at det skal kunne tjene

som grunnlag for konstruksjon av makroøkonomiske analysemodeller (MODAG, MSG mv).

De mange tusen tallserier i NR aggregeres ofte opp til totaltall som viser de store linjer i et lands økonomiske utvikling over tid. Disse tallstørrelsene og de begreper som er knyttet til dem, kan betraktes som NRs hovedbegreper. Nedenfor vil disse bli definert, og relasjonene mellom dem beskrevet.

BRUTTOPRODUKSJONSVERDIEN (BRUTTOPRODUKSJONEN): Verdien av de varer og tjenester som produseres i landet i løpet av regnskapsperioden, vanligvis et år.

VAREINNSATS: Verdien av de varer og tjenester som anvendes til innsats i produksjonsprosessen i løpet av et år.

BRUTTONASJONALPRODUKTET=BRUTTOPRODUKSJONEN - VAREINNSATSEN, gir uttrykk for den samlede verdiskapning i landet i løpet av perioden.

KAPITALSLITET: Den beregnede verdireduksjonen av landets realkapital som følge av slitasje og elde i løpet av perioden.

NETTONASJONALPRODUKT=BRUTTONASJONALPRODUKT-KAPITALSLIT

NETTONASJONALINNTEKT=NETTONASJONALPRODUKT+NETTO RENTER/AKSJEUTBYTTE FRA UTLANDET.

LANDETS DISPONIBLE INNTEKT=NETTONASJONALINNTEKTEN+NETTO STØNADER FRA UTLANDET.

FAKTORINNTEKTEN=NETTONASJONALPRODUKTET+SUBSIDIER-INDIREKTE SKATTER. Faktorinntekten gir uttrykk for den inntekten som tilfaller de to produksjonsfaktorer, arbeidskraft og realkapital.

DRIFTSRESULTATET=FAKTORINNTEKTEN-LØNNKOSTNADER, viser hvor mye foretakseierne har til disposisjon for betjening av lånekapital og til avlønning av eget arbeid og egen kapital.

LANDETS SPARING=DISPONIBEL INNTEKT-KONSUM (OFFENTLIG OG PRIVAT).

Strukturen i NR-systemet kan illustreres i form av T-konti som hver for seg representerer ulike økonomiske primærprosesser. De 4 første kontiene nedenfor er strømningskonti, dvs. de uttrykker endringer i økonomiske størrelser over tid, mens den 5. kontoen er en beholdningskonto som uttrykker verdien av økonomiske størrelser på et gitt tidspunkt.

A. **PRODUKSJON:** Konto for verdiskapning, inklusive tilgangen og anvendelsen av varer og tjenester.

B. **INNTEKTER:** Konto for inntektsskapning, inntektsomfordeling og inntektsanvendelse.

C. **KAPITALAKKUMULASJON:** Konto for bruttorealinvestering og finansiering.

D. UTLANDET: Konto for transaksjoner med utlandet.

E. KAPITALBEHOLDNING: Konto for realkapitalbeholdning og finansieringen av denne.

Hovedkonti i Nasjonalregnskapet.

A. Produksjon

A.1. Produksjonskonto for Norge	
Varinnsats SALDO: Bruttonasjonalprodukt	Bruttoproduksjon
Samlet produksjon	Samlet produksjon

A.2. Konto for tilgang og anvendelse av varer og tjenester	
Bruttoproduksjon Import	Vareinnsats Privat konsum Offentlig konsum Bruttoinvestering i fast kapital Lagerendring Eksport
Samlet tilgang av varer og tjenester	Samlet anvendelse av varer og tjenester

B. Inntekter.

B.1. Konto for inntektsskapning	
Lønnskostnader Kapitalslit Indirekte skatter (-) Subsidier Driftsresultat: Offentlig nettoinntekt av kapital Renter, aksjeutbytter mv. fra utlandet (-) Renter, aksjeutbytter mv. til utlandet Privat driftsinntekt	Bruttonasjonalprodukt
Samlet inntektsskapning	Samlet verdiskaping

B.2. Inntektskonto for privat sektor	
Privat konsum Direkte skatter og trygdepremier fra privat sektor Andre overføringer fra privat sektor til det offentlige Stønader til utlandet fra privat sektor SALDO: Privat sparing	Lønnskostnader Privat driftsinntekt Stønader til private konsumenter fra det offentlige Stønader fra utlandet til privat sektor
Samlet utgifter for privat sektor	Samlede inntekter for privat sektor

B.3. Inntektskonto for offentlig sektor	
Offentlig konsum Subsidier Stønader til private konsumenter fra det offentlige Stønader til utlandet fra det offentlige SALDO: Offentlig sparing	Indirekte skatter Direkte skatter og trygdepremier fra privat sektor Andre overføringer fra privat sektor til det offentlige Offentlig nettoinntekt av kapital Stønader fra utlandet til det offentlige
Samlede utgifter for offentlig sektor	Samlede inntekter for offentlig sektor

C.Kapitalakkumulasjon

C.1. Konto for bruttoarealinvestering og finansiering	
Bruttoinvestering i fast kapital Lagerendring	Kapitalslit Offentlig sparing Privat sparing SALDO: Netto kapitalinngang fra utlandet
Samlet bruttoarealinvestering i Norge	Samlet finansiering av bruttoarealinvestering

D. Utlandet

D.1. Konto for utlandet	
Eksport Renter, aksjeutbytter mv. fra utlandet Stønader fra utlandet til det offentlige Stønader fra utlandet til privat sektor	Import Renter, aksjeutbytter mv. til utlandet Stønader til utlandet fra det offentlige Stønader til utlandet fra privat sektor SALDO: Overskudd på driftsregnskapet overfor utlandet (Netto økning i Norges gjeld til utlandet)
Eksport/inngang	Import/utgang

E. Kapitalbeholdning

E.1. Konto for landets aktiva og passiva	
Aktiva Fast realkapital Lagerkapital	Passiva Netto fordringer/gjeld overfor utlandet SALDO: Nasjonalformue
Samlet realkapital i Norge	Realkapitalens finansieringskilder

Dette er hovedkontiene i det norske nasjonalregnskapet. Konto A.1. er en produksjonskonto for nasjonen, med verdiskapningen uttrykt ved bruttonasjonalproduktet (BNP) som saldobost. Konto A.2. er en varekonto for landet med samlet tilgang av varer og tjenester på debetsiden og samlet anvendelse av varer og tjenester på kreditsiden. Saldoen på konto A.1. (BNP) føres over til den første av inntektskontiene. Denne kontoen, B.1, beskriver inntektsskapningen, der BNP splittes opp etter komponenter på debetsiden. Den ene av inntektskomponentene, driftsresultatet, er delt opp i: Offentlig nettoinntekt av kapital, privat driftsinntekt og netto overføringer av kapitalinntekt opptjent i utlandet. Ved presentasjon av separate konti for privat og offentlig sektor får en eksplisitt frem inntektsomfordelingen, dvs. hvordan inntekten fordeles mellom offentlig og privat sektor, og inntektsanvendelsen, dvs. hvordan inntekten blir anvendt til konsum, sparing og nettoinntektsoverføringer til andre sektorer. Konto B.2. beskriver således de totale private inntekter, som er satt sammen av lønnskostnader, privat driftsinntekt og netto inntektsoverføringer fra det offentlige og utlandet på kreditsiden, og de totale private utgifter som består av: Privat konsum, direkte skatter og trygdepremier og netto inntektsoverføringer til de andre sektorene på debetsiden. Inntektskontoen for privat sektor blir saldert med privat sparing. Konto B.3. gir en tilsvarende inntektskonto for den offentlige sektor, der saldobosten nå er offentlig sparing.

Konto C.1. viser den samlede bruttoinvestering i fast kapital og lager på debetsiden, og kreditsiden viser de ulike finansieringskilder med netto kapitalinngang= $(-)$ driftsoverskuddet overfor utlandet som saldo.

Konto D. viser landets transaksjoner med andre land. Debetsiden uttrykker landets kapitalinngang, mens kreditsiden viser kapitalutgangen med overskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet som saldo.

Konto E. viser på aktivasisden den totale beholdning av realkapital på et gitt tidspunkt, mens de to finansieringskildene; egenkapitalen (nasjonalformuen) og fremmedkapitalen (fordringer/gjeld overfor utlandet) fremkommer på passivasisden. Status på konto E. ved slutten av en regnskapsperiode er lik summen av status på konto E. begynnelsen av perioden og status på konto C.1.i løpet av perioden.

Det norske nasjonalregnskapet deles ofte inn i realregnskapet og inntekts- og kapitalregnskapet. Realregnskapet er kjernen i NR, og det består hovedsaklig av et såkalt vare- kryssløp eller "sektor-vare, vare-sektor" kryssløpsmatriser, som gir en detaljert oversikt over tilgangen og anvendelsen av varer og tjenester fordelt på de ulike sektorer. Det norske NR på det mest detaljerte nivået er delt inn i ca. 1750 vare- og tjenestegrupper, ca. 190 produksjonssektorer og ca. 230 sluttleveringskategorier.

Varekryssløpet kan illustreres i følgende to figurer.

Figur 1. Sektor-varetabell for tilgangen av varer og tjenester		
Tilgang fra:	Vare 1.....1750	Sum varer
Produksjonssektor 1 . . 190		x1 . . x190
Importsektor 1 . . 21		b1 . . b21
Sum tilgang av varer og tjenester		X+B

Figur 2. Vare-sektortabell for anvendelse av varer og tjenester			
	Prod.sekt. 1.....190	Sluttlev. 1.....230	Sum anv. av varer og tjenester
Vare 1 . . 1750			
Sum varer	h1...h190	f1...f230	H+C+J+A
Bruttoprodukt	e1...e190		

Figur 1 viser hvor hver vare og tjeneste kommer fra, dvs. hvilke varer og tjenester de enkelte produksjons- og importsektorene leverer. Figur 1 viser altså tilgangen av varer og tjenester. Tallene i sumkolonnen uttrykker verdien av de varer og tjenester som en produksjons- eller importsektor har levert i løpet av en periode. x_1, \dots, x_{190} er derfor bruttoproduksjonen i produksjonssektor 1, ..., 190 og b_1, \dots, b_{21} er importen fra importsektor 1, ..., 21.

$X+B$ er summen av bruttoproduksjonen i hver sektor og den totale importen, altså summen av tallene i sumkolonnen.

Figur 2 viser hvor varene går, dvs. hvilke varer de enkelte sektorer mottar. Tallene i sumlinjen under produksjonssektorer viser verdien av de varer og tjenester som en produksjonssektor har mottatt i løpet av perioden. h_1, \dots, h_{190} er derfor vareinnsatsen i produksjonssektor 1, ..., 190. Sumlinjen under sluttleveringer angir den samlede verdien av varer og tjenester som de enkelte sluttleveringskategorier har mottatt i løpet av perioden. f_1, \dots, f_{230} er derfor verdien av de varer og tjenester som er anvendt av sluttleveringskategori 1, ..., 230. Det er vanlig å aggregere sluttleveringene opp til å omfatte tre hovedgrupper; Konsum (offentlig og privat) C, bruttoinvesteringer (fast produksjonskapital og lager) J og eksport A. Beregner vi nå summen av sumlinjen får vi et uttrykk for verdien av det totale varemottak i perioden fordelt etter hovedstørrelser, eller sagt på en annen måte, et bilde av den totale anvendelse av varer og tjenester.

Når vi lar $H=h_1+\dots+h_{190}$ og $C+J+A=f_1+\dots+f_{230}$, da blir summen av sumlinjen; $H+C+J+A$, og dette må være lik den totale tilgang fra figur 1, $X+B$, slik at vi får; $X+B=H+C+J+A$. Trekker vi nå vareinnsatsen, H, fra på begge sider har vi; $E+B=C+J+A$, som er generalbudsjettlikningen, der $E=e_1+\dots+e_{190}$ er bruttonasjonalproduktet. Dette er varekryssløpet uttrykt i de nasjonale hovedstørrelser og kan direkte sammenlignes med hovedkonto A.2 ovenfor.

Ved å trekke vareinnsatsen, H, i figur 2 fra bruttoproduksjonen, X, i figur 1, fremkommer bruttonasjonalproduktet, E. Dette kan direkte sammenlignes med produksjonskontoen A.1 ovenfor. Sektorproduktene, og dermed også bruttonasjonalproduktet, kan deles inn i følgende komponenter: Lønnskostnader, driftsresultat, kapitalslit, indirekte skatter og subsidier, jamfør hovedkonto B.1. Denne delen av NR kalles faktorinntektsregnskapet, som er en del av realregnskapet.

Verditallene i NR er prinsipielt av to slag, nemlig (a) tall uttrykt i beregningsårets priser - løpende verdier- og (b) tall uttrykt i et basisårs priser - verdier i faste priser, også omtalt som volumtall. I varekryssløpet blir løpende verditall for hver enkelt vare og tjeneste deflatert med en prisindeks for å få uttrykt strømmen i faste priser.

Bruttonasjonalproduktet kan i praktisk beregning finnes på tre forskjellige måter: (1) Ved hjelp av produksjonsmetoden, dvs. som summen av bruttoproduktene i de enkelte næringer, (2) ved hjelp av inntektsmetoden, dvs. som summen av bruttoproduktenes komponenter og (3) ved hjelp av forbruksmetoden, dvs. som summen av sluttleveringene. Siden den norske statistikken over innenlandsk produksjon, eksport og import er bedre og mer pålitelig enn inntekts- og forbruksstatistikken, brukes i hovedsak produksjonsmetoden i det norske NR for å beregne bruttonasjonalproduktet, som siden benyttes som kontrolldatum for bestemmelsen av BNPs komponenter og BNP etter anvendelse.

Nasjonalregnskapstall blir reviderte med visse mellomrom. Det kan skyldes nytt kildemateriale, forbedret primærstatistikk eller nye og bedre beregningsmetoder. I tillegg til et endret datagrunnlag, blir selve nasjonalregnskapssystemet av og til endret. I Norge lages det 4 versjoner av det årlige nasjonalregnskapet, og i tillegg utarbeides kvartalsvis nasjonalregnskapsstatistikk og fylkesfordelt nasjonalregnskap (FNR). Vi skal komme tilbake

til FNR i neste avsnitt.

Kvartalsvise nasjonalregnskapstall publiseres om lag 2 måneder etter beregningskvartalets utløp. Dette regnskapet lages på et aggregert nivå og baserer seg på korttidsstatistikk. Det har ca. 50 produksjonssektorer og 54 vare- og tjenestegrupper.

Den første versjonen av årsregnskapet, kalt Utsynsregnskapet, lages på grunnlag av kvartalsvis nasjonalregnskap og publiseres om lag 1 mnd. etter beregningsårets utløp. Årsanslagene er summen av de 4 kvartalsregnskapene, der 4. kvartal i hovedsak er basert på estimater og fremskrivninger.

Den andre versjonen av årsregnskapet er Marsregnskapet som utkommer 4 mnd. etter beregningsårets utløp. Dette regnskapet følger det samme opplegg som Utsynsregnskapet, bare med den forskjell at nå er også 4. kvartal inne med et fullt sett av korttidsindikatorer. For første gang presenteres nå inntektsregnskapet for et år.

Novemberregnskapet, som utkommer 15 mnd. etter beregningsårets utløp, er årsregnskapets tredje versjon. Det har rundt 190 produksjonssektorer og ca. 350 vare- og tjenestegrupper. Til Novemberregnskapet innarbeides hovedresultatene fra de viktigste årsstatistikkene.

Endelig regnskap, som utkommer 27 mnd. etter beregningsårets utløp, er den 4. utgaven av årsregnskapet. Dette regnskapet utarbeides på et meget disaggregert nivå, med om lag 190 produksjonssektorer (som i Novemberregnskapet) og ca. 1750 varer og tjenester. Alle disse ovenfor nevnte nasjonalregnskapsversjonene offentliggjøres i publikasjonene Økonomiske analyser (ØA) og Statistisk ukehefte (SU), foruten i en egen NR-publikasjon.

2.2. Fylkesfordelt Nasjonalregnskap

Hensikten med å utarbeide FNR er å gi en sammenfattende oversikt over hvordan den økonomiske virksomhet og utvikling fordeler seg på fylker og landsdeler. Fylkesfordelte nasjonalregnskapstall brukes som grunnlag for regionaløkonomiske analyser i flere sammenhenger, bl.a. er FNR den viktigste datakilden for SSBs modell REGION.

FNR fremkommer ved at hver strøm i realregnskapet for hele landet fordeles på fylker etter bestemte fordelingsnøkler, se Meidem og Thu (1985). Det er ikke bygget opp regnskap for hvert enkelt fylke på grunnlag av fylkesvise primærstatistikker.

Hver strøm av varer og tjenester fra innenlandske produksjonssektorer i tilgangstabellen (Figur 1) for hele landet er forsøkt fordelt på produksjonsfylker, og hver strøm til den enkelte innenlandske anvendelse i anvendelsestabellen (Figur 2) er forsøkt fordelt på brukerfylker. Ved en fylkesfordeling av produksjonssektorenes produksjon og bruk av varer og tjenester fås også en fylkesfordeling av sektorenes bruttoprodukt og dermed av BNP (fordi vi definisjonsmessig har at differansen mellom bruttoproduksjonen og vareinnsatsen i en sektor er lik sektorens bruttoprodukt). Bruttoproductets komponenter er også fordelt på fylker. Dette gjelder også bruttoinvestering i fast kapital, og det meste av privat og offentlig konsum.

For mange vare- og tjenestestrømmer gir ikke primærstatistikken holdepunkter for å kunne foreta en fylkesfordeling. Dette problemet løses ved konstruksjon av et ekstrarfylke, der ufordelte tilgangs- og anvendelsesverdier plasseres. For tilgangssiden gjelder dette bl.a. import, produksjonen i utenriks sjøfart og utvinningen av kull på Svalbard. På anvendessiden gjelder det bl.a. eksport, lagerendring, og en del av konsumet i stats- og trykdeforvaltningen.

Varekryssløpet i et fylke i FNR kan illustreres ved hjelp av følgende figurer:

Figur 3. Sektor-varekryssløpstabell for tilgangen av varer og tjenester fra et ordinært fylke		
Tilgang fra:	Varer 1,.....,n	Sum varer
Prod. sekt. 1		x1
.		.
.		.
m		xm
Sum tilgang av varer og tjenester	y1.....yn	X

Figur 4. Vare-sektor kryssløpstabell for anvendelsen av varer og tjenester i et ordinært fylke.				
	Prod. sektorer 1,.....m	Sluttlev. 1,.....r	Overskudd/ underskudd	Sum varer
Vare 1			z1	y1
.			.	.
.			.	.
n			zn	yn
Sum varer	x1,...,xm	g1,...gr		
Bruttoprodukt	e1,...,em			

Av figur 3 ser man at importen ikke er tatt med i den samlede tilgang av varer og tjenester fra et ordinært fylke, dette fordi importen er lagt til ekstrarfylket. Ellers er denne tilgangstabellen helt i overensstemmelse med den tilsvarende tabellen for hele landet.

I anvendelsestabellen (figur 4) er det tatt med en kolonne for overskudd/underskudd. Denne kolonnen viser for hver vare- og tjenestegruppe differansen mellom egenproduksjonen og den totale anvendelsen av vare og tjenestegruppen i fylket. Et positivt tall angir at fylkets egenproduksjon er større enn anvendelsen, og tilsvarende viser et negativt tall at egenproduksjonen i fylket av vare- og tjenestegruppen er lavere enn anvendelsen.

Det fylkesfordelte nasjonalregnskapet gir ikke den interregionale vare- og tjenestestrømmen. Man kan som nevnt ovenfor, på grunnlag av FNR, beregne total produksjon og samlet anvendelse av en vare- og tjenestegruppe i et fylke, men en kan ikke "følge" et bestemt kvantum av en vare fra produsent til anvendelse. Det er altså ikke mulig å skille anvendelser av fylkets egenproduserte varer fra anvendelse av varer levert fra andre fylker og fra utlandet. Det er heller ikke mulig å skille leveranser til eget bruk i fylket fra leveranser til andre fylker og utlandet. Årsaken til denne mangelen ved FNR er at den fylkesvise primærstatistikken som dette regnskapet er basert på, er konstruert på en slik måte at tilgangs- og anvendelsesstrømmene blir separerte. På den måten blir nettotallene for innførsel/utførsel av en vare og tjenestegruppe til/fra et fylke kartlagt, men man kan ikke følge en varestrøm fra produsent til anvendelse. For å kunne bruke FNR til kryssløpsanalyse på fylkesnivå, må

de interregionale og intraregionale strømmene anslås, enten ved egen datainnsamling eller ved indirekte metoder (som brukes i REGION).

Statistisk sentralbyrå har utarbeidet fylkesfordelt nasjonalregnskap for årene 1965, 1973, 1976, 1980, 1983 og 1986. Publiseringen av disse regnskapene skjer mellom 4 og 5 år etter beregningsårets utløp. Grunnlaget for FNR er Endelig Nasjonalregnskap for beregningsåret på hovedvarenivå. FNR 86, se Statistisk sentralbyrå (1990), inneholdt 182 produksjonssektorer, herav 14 i stats- og trygdeforvaltningen og 8 i kommuneforvaltningen, og vel 300 vare- og tjenestegrupper.

2.3. Om Forsvarets plass i det norske nasjonalregnskapet

Som beskrevet i avsnitt 2.1 er nasjonalregnskapet inndelt i sektorer. Disse kan gis en fullstendig beskrivelse ved hjelp av et sett av konti. Noen av disse kontiene vil jeg gjøre bruk av nedenfor, og de vil derfor nå bli definert:

Varekonto: En konto som viser tilgangen av varer og tjenester fra innenlandsk produksjon og import på debetsiden, og anvendelsen av varer og tjenester til vareinnsats og sluttleveringer på creditsiden. (jfr.konto A.2.)

Aktivitetskonto: En konto som viser bruttoproduksjonen på creditsiden og dens komponenter: Lønnsutgifter, driftsresultat, vareinnsats, kapitalslit, indirekte skatter og subsidier på debetsiden. (jfr.konto B.1.)

En fellesbetegnelse på varekonti og aktivitetskonti er **Produksjonskonti**.

Konsumkonto: Betegnelse på den kontotype som viser konsumtransaksjonene for private husholdninger og offentlig forvaltning.

Inntektskonto: Konto som viser sektorens utgifter på debetsiden og dens inntekter på creditsiden.

I det norske nasjonalregnskapet er virksomheten i stats-, trygde- og kommuneforvaltningen fordelt på aktiviteter (produksjonssektorer), og Forsvaret blir i NR betraktet som en produksjonssektor.

Ved overgangen til nytt Standard of National Accounts (SNA) i 1968 ble det innført følgende oppstilling av produksjonsregnskapet i en offentlig forvaltningssektor. Debetsiden består av hovedpostene lønnskostnader, kapitalslit på offentlig konsumkapital og vareinnsats (kjøp av varer og tjenester inkl. reparasjoner). Creditsiden består av sektorens salg av varer og tjenester mot betaling, kalt gebyrvarer. Summen av hovedpostene på debetsiden defineres lik sektorens bruttoproduksjon. For at debet- og creditsiden i regnskapet skal balansere, salderes regnskapet med posten offentlig konsum på inntektssiden. Offentlig konsum er altså den del av produksjonsverdien som det offentlige selv må finansiere i form av skatter og låneopptak. Oppstilling av en offentlig produksjonskonto vises nedenfor. Tallene i kontoen refererer seg til artsgrupperingen av stats- og trygdeforvaltningens regnskaper.

Figur 5. Produksjonskonto for en offentlig forvalt. sektor (utenom forsvarssektoren)	
Debet (kostnader)	Kredit (inntekter)
101 Lønnskostnader	506 Salgs- og leieinntekter, ordinære varer og tjenester
102 Reparasjoner og vedlikehold	507 Salgs- og leieinntekter, gebyrvarer
103 Kjøp av varer og tjenester	SALDO: Offentlig konsum
105 Kapitalslit	
Bruttoproduksjon	Bruttoproduksjon

Når de offentlige sektorers virksomhet blir definert som ovenfor, da blir bruttoproduksjonen lik summen av utgiftsartene 101, 102, 103 og 105, og summen av utgiftspostene 101 og 105 utgjør bruttoproduktet. Driftsresultatet er mao. satt lik 0 i de offentlige forvaltningssektorer.

Av figur 5 ser man at det samlede offentlige konsum er definert som summen av lønnskostnadene, kapitalslitet og netto kjøp av varer og tjenester til bruk som vareinnsats i samtlige offentlige forvaltningssektorer. Det totale offentlige konsum omfatter altså verdien av de varer og tjenester som disponeres av stats-, trygde- og kommuneforvaltningen for løpende administrative og forvaltningsmessige formål (Fløttum 1980). Produktet "offentlig konsum" føres i det norske NR direkte fra de offentlige produksjonssektorene over til visse konsumkonti, og grupperes etter formål med en konsumkonto for hvert formål. En enkelt offentlig produksjonssektor kan levere til flere konsumkonti, og tilsvarende kan den enkelte konsumkonto motta produksjon fra flere produksjonssektorer. De varer og tjenester som de offentlige forvaltningssektorene produserer for salg til private husholdninger og som vareinnsats i den private næringssektor (gebyrvarer) blir ført over varekontiene.

Forsvaret utgjør, som tidligere nevnt, en offentlig produksjonssektor, med sektornummer 21915. Sektoren produserer tjenester som anvendes som gebyrvarer og militært konsum. Det militære konsumet blir ført direkte over til en konsumkonto for stats- og trygdeforvaltningen, kontotype 31021, benevnt Forsvar, og til en konsumkonto for kommuneforvaltningen, kontotype 32021, også benevnt Forsvar. Disse to konsumkontiene mottar leveranser kun fra produksjonssektoren 21915.

Den militære forvaltningssektors produksjon kan angis i en T-konto.

Figur 6. Produksjonskonto for forsvarssektoren i det norske NR. Produksjonskonto 21915. Tall i millioner kr. 1989	
Hovedposter.	
101 Godtgjøring til befal, sivilt ansatte og vernepliktige (7761,8)	Salgs- og leieinntekt (852,9)
102 Reparasjoner og vedlikehold i Sivildforsvaret og den Sivile beredskap (41,2)	
103 Kjøp av varer og tjenester i Siv.For/ Siv. Bered. (115,9)	
104 Investeringer for forsvarsformål i den Sivile beredskap (41,4)	
Driftsutgifter, eks. lønn, som sorterer under Forsvarsdep. (5919,5)	
Materielle invest. som sorterer under Forsvarsdepartementet (5196,4)	Saldo: Forsvarskonsum (20242,4)
Bygg og anleggsutg. som sorterer under Forsvarsdepartementet (2019,1)	
Bruttoproduksjon (21095,3)	Bruttoproduksjon (21095,3)

Tallene i tabellen er foreløpige nasjonalregnskapstall for 1989. Vi ser av denne kontooppstilling at det som i dagligtalen går under betegnelsen militære investeringer, blir i det norske NR klassifisert som løpende vareinnsats. Bare militære beboelseshus er unntatt, de blir definert som investeringer, og det beregnede kapitalslit på denne realkapitalen blir ikke ført som utgifter for forsvarssektoren. Forsvarskonsumet fremkommer som en residualpost, nemlig ved å trekke salgs- og leieinntektene fra bruttoproduksjonen. De konsumkontiene som mottar residualposten fra konto 21915, nemlig 31021 og 32021, deles hver for seg opp i 6 underposter etter formål. Formålsgrupperingen er den samme for de to konsumkontiene, og følger COFOG (Consumption accounts for government) standard.

Figur 7. Formålsgruppering for konsumkontiene 31021 og 32021 Underposter. Tall i millioner kroner 1989	
02110 Militært forsvar	19657,2
02120 Sivildforsvar/Sivil Beredskap	317,1
02130 Mill. forsvar og siv. forsvar ellers	0,1
02200 FNs militære beredskapsformål	268,0
02300 Militær forsk. og utvikling	0,0
02400 Forsvar ellers	0,0
Sum forsvarskonsum 1989:	20242,4

Nasjonalregnskapets tall for virksomheten i Forsvaret baserer seg for det meste, i likhet

med de andre statlige forvaltningssektorene, på tall hentet fra Statsregnskapet (bevilgningsregnskapet). For å komme frem til en gruppering av regnskapspostene som passer for nasjonalregnskapet, en såkalt nasjonaløkonomisk gruppering, er en nødt til å foreta en omfattende konvertering av utgiftene og inntektene fra Statsregnskapets artsspesifiserte postinndeling til NRs vare- og tjenestebegreper. Dette arbeidet blir i stor grad utført av Kontoret for finansstatistikk i SSB, i samarbeid med Seksjon for Nasjonalregnskap. Siden vår oppgave her er å fylkesfordele utgiftene/inntektene som sorterer under Forsvarsdepartementet, vil det i tabellen nedenfor bli vist hvordan postene i bevilgningsregnskapet for Forsvarsdepartementets utgifter konverteres til nasjonalregnskapets vare- og tjenestebegreper.

Statsregnskapet		Nasjonalregnskapet
Kapittel	Post	NR-konto
1700, 1710, 1730, 1731, 1740, 1790	01	41800 Lønnskostnader
1700, 1710, 1730, 1731, 1740, 1790	11	*
1760, 1790	45	022 Militært utstyr
1760	46	021 Militære bygg og anlegg
1760	48	021 Militære bygg og anlegg

*) Post 11 - varer og tjenester - blir nasjonaløkonomisk gruppert i Forsvarets Overkommando (FO). For dette formålet er det, i samarbeid mellom FO og SSB, konstruert en beregningsmodell med faste vekter. For hver artsspesifikasjon i bevilgningsregnskapet for denne posten, blir utgiftene fordelt på NR-varer i hht. disse vektene. Etablering av vektene ble gjort ved at et representativt utvalg av Forsvarets regnskapsførende enheter ble bedt om, for hver artsspesifikasjon, å fordele utgiftene i samsvar med nasjonalregnskapets kontoplan. Siden post 11 i hovedsak inneholder utgiftskomponenter som er relativt stabile fra år til år, har man bestemt at vektene skal ligge fast over en femårsperiode. Etter at SSB har mottatt grupperingslisten blir det foretatt en del mindre justeringer.

Post 45 Store nyanskaffelser blir i sin helhet ført på NR-vare 022 Militært utstyr.

Postene 46 - Ombygginger, utvidelser, ekstraordinært vedlikehold - og 48 - Fellesfinansierte bygg og anleggsarbeider blir ført på NR-vare 021 Militære bygninger og anlegg-, unntatt utgiftene til militære boliger på post 46 som blir ført på kontotype 20119 Beboelseshus.

Post 01 - Lønn og godtgjørelse - blir justert noe i SSB før den blir ført på kontotype 41800, bl.a. blir en andel av Forsvarets arbeidsgiverdel til Statens Pensjonskasse regnet som lønn, og et fast årlig beløp legges til post 01.

Nasjonalregnskapet føres i teorien etter leveranseprinsippet, dvs. en utgift til kjøp av en vare vil bli registrert i NR først når varen blir mottatt (leveransetidspunktet), og ikke når betalingen eventuelt måtte finne sted (betalingstidspunktet). Forsvarets regnskaper føres etter betalingsprinsippet, og når det er en tidsforskjell mellom betalinger og leveranse for enkelte store materiellinvesteringer, f.eks. ubåter, justeres dette av SSB.

2.4. Om Forsvarets plass i FNR

Som nevnt tidligere er den offentlige sektor i NR delt opp i produksjonssektorer og konsumsektorer, hvorav Forsvaret utgjør en produksjonssektor og seks formålsgrupperte konsumsektorer. Mens produksjonen av offentlig konsum blir levert direkte fra produksjonssektor til konsumsektor i NR, blir det i FNR betraktet som en sektor-vare, varesektor leveranse. Dette gjøres ved å betrakte produksjonen av offentlig konsum fra en produksjonssektor i et fylke som en vare, kalt "ikke markedsførte offentlige tjenester" som så leveres til sektoren "offentlig konsum" i det samme fylket. I et fylke vil derfor tilgangen være lik anvendelsen av denne varen. Fylkesfordelingen av stats- og trygdeforvaltningen, bygger på de ordinære nasjonalregnskapsberegningene for disse sektorene. For hver utgiftspost innen hvert kapittel i stats- og trygde regnskapet er her angitt art, produksjons -eller investeringssektor og konsumformål. Den samme regel gjelder for inntekter fra salg av varer og tjenester. For hvert kapittel og post har en så fordelt beløpene på fylker, se Bakke (1984). For mange av postene i disse regnskapene kan det være en enkel sak å foreta en fylkesfordeling, men enkelte av kapitlene og postene er av en slik art at en fylkesfordeling synes svært vanskelig og i noen tilfeller umulig eller meningsløs.

For stats- og trygdeforvaltningen er normalt ikke lokalisering av de enkelte virksomheter noe problem. I de kilder som danner grunnlaget for fylkesfordelingen, er det eksplisitt gitt hvor virksomheten foregår, slik at f.eks. lønninger er ført på det fylket hvor arbeidet utføres, og ikke der lønnstakerne bor.

Grunnlaget for en fylkesfordeling av bevilgningsregnskapet kan være:

(1) Det fremgår ofte av teksten knyttet til det enkelte kapitlet/ den enkelte posten, i hvilket fylke utgiftene finner sted.

(2) For noen kapitler i statsregnskapet hvor det ikke er tilknyttet tekst som avslører utgiftsstedet, kan man i mange tilfeller benytte fylkesfordelingen av tallet på ansatte etter Statens Sentrale Tjenestemannsregister som fordelingsgrunnlag. For mange av kapitlene og postene fylkesfordeles lønnsutgiftene og også andre utgifter etter antallet tjenestemenn fordelt på etat/tjenestested. Utgiftene til politi, fengselsvesen og offentlig legevesen er fylkesfordelt på denne måten.

(3) For en del kapitler i statsregnskapet kan man fylkesfordele ved å ta utgangspunkt i budsjettproposisjoner for de enkelte departementer. Der er det dels gitt fylkestall for utgiftene, dels er utgiftene spesifisert på institusjon som så må grupperes på fylker.

Det fylkesfordelte nasjonalregnskapet er konstruert som et regnskap der den samlede tilgang og anvendelse for hvert enkelt fylke vises. De mulige fordelingsgrunnlag for det statlige bevilgningsregnskapet som er nevnt foran, gir ingen opplysninger om varer og tjenester. En har f.eks. opplysninger om fylkesfordelingen av samlet kjøp av varer og tjenester innen et kapittel i statsregnskapet, men ingen opplysninger om hvordan beløpet fordeler seg på de enkelte vare- og tjenestegrupper. Fylkesfordelingen av vare- og tjenestestrømmene er foretatt ved å nytte den samme fordeling på vare- og tjenestegruppe for hvert fylke som den nasjonale fordeling for de enkelte produksjons- og investeringssektorer.

For Forsvarets vedkommende føres alle utgifter og inntekter under Forsvarsdepartementet på ekstrasfylket i alle tidligere regnskapsårganger, mens utgiftene og inntektene til Sivilforsvar/Sivilt beredskap føres under forskjellige departementer og fylkesfordeles.

3. FYLKESFORDELING AV FORSVARETS SYSSELSETTING OG UTGIFTER

Som nevnt i innledningen, ble det på datasiden igangsatt et samarbeid mellom Forsvaret og SSB. Nedenfor vil det bli gjort rede for det tallmateriale som forelå fra FOs side, og på hvilken måte disse data ble bearbeidet i Byrået. Det vil også bli knyttet noen kommentarer til den regionale fordeling av Forsvarets virksomhet slik den fremkommer av datamaterialet.

Avsnitt 3.1 tar for seg fylkesfordelingen av årsverk, timeverk og tallet på sysselsatte, mens avsnittene 3.2, 3.3, 3.4 og 3.5 behandler fylkesfordelingen av hhv. lønnskostnadene, driftsutgifter ekskl. lønn, materiellinvesteringene og bygg- og anleggsutgiftene.

I vedlegget er det tatt med tabeller som viser anslag over Forsvarets utgifter fordelt på fylker i 1986. Disse tallene er fremkommet ved å sammenligne totaltallene for 1989 med nasjonalregnskapstall for 1986 for de enkelte utgiftstyper, og deretter nedskalere fylkestallene i samme forhold. Dette er en rent teknisk justering som var nødvendig fordi REGION-modellen har 1986 som basisår.

3.1. Fylkesfordeling av sysselsetting

Et notat oversendt fra FO viser tallet på ansatte og vernepliktige i Forsvaret i mai 1990 fordelt på kommuner og fylker etter tjenestested. De ansatte er splittet opp i sivile og militære. Til kategorien militært personell hører: Befal, vervede mannskaper og elever ved Forsvarets forskjellige skoler. Kategorien sivilt personell innbefatter; Sivile, overenskomstlønnede og renholdspersonale. Overenskomstlønnede er personell som ikke blir lønnet gjennom Forsvarets Lønnsystem (FLS), men lokalt ved den enkelte militære enhet. Tabell 1v i vedlegget viser fylkesfordelingen av ansatte og vernepliktige i Forsvaret etter tjenestested i mai 1990 basert på opplysninger fra FO.

I Statistisk sentralbyrås arbeidskraftregnskap, se Harildstad (1989) foreligger det opplysninger om antall sysselsatte på nasjonalt nivå i nasjonalregnskapets produksjonssektor 21915 Forsvar. Denne sektoren inneholder både militært forsvar, sivilforsvar og sivilt beredskap. Sysselsettingsvariabelen er her delt opp i vernepliktige og ansatte utenom vernepliktige (dvs. summen av sivile og militære ansatte). Arbeidskraftregnskapets tall for sysselsettingen i Forsvaret baserer seg dels på opplysninger fra Statens Sentrale Tjenestemannsregister (SST), og dels på opplysninger hentet fra FO om vernepliktige mannskaper, personell i engasjementstillinger og personer inne til repetisjons- og heimevernsøvelser.

Tabell 2v viser arbeidskraftregnskapets sysselsettingstall i det militære Forsvar for årene 1986, 1988 og 1989, etter at sysselsettingen i Sivilforsvaret er trukket fra. Dette ble gjort ved hjelp av opplysninger i SST over ansatte i Sivilforsvaret, som for de tre årene var hhv. 413, 453 og 459 personer.

I de fylkesfordelte nasjonalregnskapene, liksom i modellen REGION, er de ansatte i de statlige produksjonssektorene fylkesfordelt etter tjenestested, der hvor grunnlaget for en fylkesfordeling er tilstede. For å kunne gjøre det samme når det gjelder det militære forsvar, ble det tatt utgangspunkt i tabell 1v. Totaltallene for vernepliktige og sivile+militære i denne tabellen og tallene i kolonnen for militært Forsvar i tabell 2v i 1989 er forskjellige hovedsaklig på grunn av at tabell 1 er fra mai 1990, mens tallene i siste kolonne i tabell 2 gjelder som et årsgjennomsnitt for 1989.

For at fylkesfordelte sysselsettingstall skal kunne brukes som grunnlag i FNR og

REGION må de summere seg opp til totaltall for landet som er i overensstemmelse med arbeidskraftregnskapet. Det er derfor nødvendig først å bestemme årstallet for fylkesfordelingen og dernest avstemme resultatet med arbeidskraftregnskapets tall.

1989 ble valgt som basisår for fylkesfordelingen av sysselsettingen, fordi arbeidskraftregnskapet har tall for dette året. Forskjellen mellom arbeidskraftregnskapet og totaltallene i tabell 1v består i at det i arbeidskraftregnskapet er 242 flere i kategorien militære + sivile enn i tabell 1v og at det i tabell 1v er 250 flere i kategorien vernepliktige enn i arbeidskraftregnskapet. Disse avvikene kan i prinsippet behandles på to forskjellige måter, enten fylkesfordeles proporsjonalt med fordelingen i tabell 1v eller i sin helhet legges til ekstrasfylket. Den første metoden ble valgt, fordi det er rimelig å anta at tidsavviket mellom tabellene 1v og 2v leder til en forskjell mellom totaltallene som er proporsjonal med fylkesfordelingen av sysselsettingen.

Tabell 1. Antall sysselsatte i Forsvaret, anslag for 1989.								
Personellkategorier:								
Fylke:	Militære	Sivile	Siv+Mil.	Prosent av siv+mil	Vernepliktige	Prosent av vernepliktige	Totalt	Prosent av totalen
Østfold	926	394	1320	4,4	605	2,6	1925	3,6
Akershus	1493	1785	3278	10,8	2406	10,3	5684	10,6
Oslo	1578	2189	3767	12,5	1394	6,0	5161	9,6
Hedmark	631	356	987	3,3	1069	4,6	2056	3,8
Oppland	551	284	835	2,8	297	1,3	1132	2,1
Buskerud	1121	399	1520	5,0	1309	5,6	2829	5,3
Vestfold	1155	440	1595	5,3	398	1,7	1993	3,7
Telemark	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Aust-Agder	129	149	278	0,9	542	2,3	820	1,5
Vest-Agder	1178	281	1459	4,8	1016	4,4	2475	4,6
Rogaland	657	305	962	3,2	1681	7,2	2643	4,9
Hordaland	1876	1504	3380	11,2	1821	7,8	5201	9,7
Sogn og Fjordane	17	11	28	0,1	0	0,0	28	0,1
Møre og Romsdal	26	49	75	0,2	21	0,1	96	0,2
Sør-Trøndelag	1047	841	1888	6,2	896	3,8	2784	5,2
Nord-Trøndelag	374	315	689	2,3	1738	7,4	2427	4,5
Nordland	1509	1302	2811	9,3	1828	7,8	4639	8,7
Troms	1966	1319	3285	10,9	4952	21,2	8237	15,4
Finnmark	495	298	793	2,6	1346	5,8	2139	4,0
Utland	1088	20	1108	3,7	0	0,0	1108	2,1
Uspesifisert	13	160	173	0,6	31	0,1	204	0,4
HELE LANDET	17830	12401	30231	100,1	23350	100,0	53581	100,0

Kilde: Forsvarets Overkommando (FO) og egne beregninger.

Tabell 1 viser den beregnede fylkesfordelingen av sysselsatte etter tjenestested i det militære Forsvar i 1989. Disse tallene er avstemt med arbeidskraftregnskapets tall for sysselsettingen i det militære forsvar dette året. Sysselsettingsvariabelen er delt opp i militært ansatte, sivilt ansatte og vernepliktige. Av tabellen ser vi at andelen av totalt sysselsatte er størst i Troms med 15,4%, deretter følger Akershus (10,6%), Hordaland (9,7%) og Oslo (9,6%). Andelen av siv+mil er størst i Oslo (12,5%), Hordaland har 11,2%, Troms 10,9% og Akershus 10,8%.

Fra SSBs arbeidskraftregnskap hentes også opplysninger om antall timeverk pr. år og normalårsverk utført i Forsvarssektoren i 1989 for landet som helhet (se tabell 3v). Et normalårsverk tilsvarer en som er fulltidssysselsatt i Forsvaret i ett år, og deltidsansatte skal i prinsippet omregnes til heltid. Timeverk pr. år er definert som utførte timeverk arbeidet innenfor effektiv normalarbeidstid fratrukket fravær og tillagt overtidstimeverk. Et normalårsverk for vernepliktige settes definisjonsmessig lik en vernepliktig.

Tabell 2. Avstemt fylkesfordeling av normalårsverkene i Forsvaret, 1989.					
Personellkategorier:					
Fylke:	Militære	Sivile	Siv. + Mil.	Vernepliktige	Totalt
Østfold	902	384	1286	605	1891
Akershus	1454	1738	3192	2406	5598
Oslo	1537	2132	3669	1394	5063
Hedmark	615	347	962	1069	2031
Oppland	537	277	814	297	1111
Buskerud	1092	389	1481	1309	2790
Vestfold	1125	429	1554	398	1952
Telemark	0	0	0	0	0
Aust-Agder	126	145	271	542	813
Vest-Agder	1147	274	1421	1016	2437
Rogaland	640	297	937	1681	2618
Hordaland	1827	1465	3292	1821	5113
Sogn og Fjordane	17	11	28	0	28
Møre og Romsdal	25	48	73	21	94
Sør-Trøndelag	1020	819	1839	896	2735
Nord-Trøndelag	364	307	671	1738	2409
Nordland	1470	1268	2738	1828	4566
Troms	1915	1285	3200	4952	8152
Finnmark	482	290	772	1346	2118
Utland	1060	19	1079	0	1079
Uspesifisert	10	154	164	31	195
HELE LANDET	17365	12078	29443	23350	52793

Kilde: Arbeidskraftregnskapet og egne beregninger

Tabell 3.

Avstemt fylkesfordeling av utførte timeverk i Forsvaret, 1989.

Tall i millioner.

Fylke:	Militære	Sivile	Siv. + Mil.	Vernepliktige	Totalt
Østfold	1,501	0,639	2,140	1,140	3,280
Akershus	2,421	2,894	5,315	4,534	9,849
Oslo	2,559	3,549	6,108	2,627	8,735
Hedmark	1,023	0,577	1,600	2,015	3,615
Oppland	0,893	0,460	1,354	0,560	1,914
Buskerud	1,818	0,647	2,465	2,467	4,931
Vestfold	1,873	0,713	2,586	0,750	3,336
Telemark	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Aust-Agder	0,209	0,242	0,451	1,021	1,472
Vest-Agder	1,910	0,456	2,366	1,915	4,280
Rogaland	1,065	0,495	1,560	3,168	4,728
Hordaland	3,042	2,439	5,480	3,432	8,912
Sogn og Fjordane	0,028	0,018	0,045	0,000	0,045
Møre og Romsdal	0,042	0,079	0,122	0,040	0,161
Sør-Trøndelag	1,698	1,364	3,061	1,689	4,750
Nord-Trøndelag	0,606	0,511	1,117	3,275	4,392
Nordland	2,447	2,111	4,558	3,445	8,003
Troms	3,188	2,139	5,326	9,332	14,659
Finnmark	0,803	0,483	1,286	2,537	3,822
Utlend	1,764	0,032	1,797	0,000	1,797
Uspesifisert	0,021	0,259	0,281	0,058	0,339
HELE LANDET	28,910	20,107	49,017	44,004	93,021

Kilde: Arbeidskraftregnskapet og egne beregninger

I tabellene 2 og 3 er hhv. normalårsverkene og timeverkene slik de fremkommer i tabell 3v for 1989, fylkesfordelt proporsjonalt med fordelingen av sysselsettingen i tabell 1. Dette er gjort fordi man må anta høy grad av samvariasjon mellom fylkesfordelingen av utførte timeverk og normalårsverk på den ene siden og fylkesfordelingen av sysselsettingen på den andre siden.

3.2. Fylkesfordeling av lønnskostnadene

Ved hjelp av opplysninger hentet fra Forsvarets Lønnsystem (FLS) ble det fra FO oversendt en tabell som viste Forsvarets samlede lønnsutbetalinger over FLS i 1989 fordelt både på kommune og fylke etter lønsmottakerens skattekommune.

Tabell 4. Fylkesfordeling av lønna i Forsvaret i 1989 etter skattefylket Tall i millioner kroner		
Fylke:	Lønnsutbet. 1989	Avstemt lønn 1989
Østfold	248	375
Akershus	601	913
Oslo	395	599
Hedmark	201	305
Oppland	169	256
Buskerud	215	326
Vestfold	212	322
Telemark	38	57
Aust-Agder	78	119
Vest-Agder	194	294
Rogaland	229	348
Hordaland	537	815
Sogn og Fjordane	23	34
Møre og Romsdal	58	88
Sør-Trøndelag	354	537
Nord-Trøndelag	146	222
Nordland	568	861
Troms	599	910
Finnmark	171	260
HELE LANDET	5036	7641

Kilde: FO og egne beregninger

Tabell 4, første kolonne, viser fylkesfordelingen slik den fremkom i tabellen fra FO. Andre kolonne viser hvordan fylkesfordelingen blir når den avstemmes mot nasjonalregnskapets tall for lønnskostnadene i det militære Forsvar i 1989, som var på 7641 mill. kr. Differensen skyldes at tallene i annen kolonne inkluderer arbeidsgiveravgift og innbetalinger til Statens Pensjonskasse.

For å kunne fylkesfordele Forsvarets lønnskostnader for 1989 etter de sysselsattes tjenestested, er de samlede lønnskostnader for kategorien mil+siv, slik de fremkommer i nasjonalregnskapet, blitt fordelt på fylker i henhold til fylkesfordelingen av sysselsettingen for denne kategorien i tabell 3. Tilsvarende beregninger er gjort for å fordele lønnskostnadene for de vernepliktige. Resultatet av disse beregningene er vist i tabell 5.

Tabell 5.					
Avstemt fylkesfordeling av lønnskostnader etter tjenestested i 1989					
Tall i millioner kroner					
Fylke:	Militære	Sivile	Siv. + Mil.	Vernepliktige	Totalt
Østfold	230	76	306	21	327
Akershus	371	346	717	83	800
Oslo	393	424	817	48	865
Hedmark	157	69	226	37	263
Oppland	137	55	192	10	202
Buskerud	279	77	356	45	401
Vestfold	287	85	372	14	386
Telemark	0	0	0	0	0
Aust-Agder	32	29	61	19	80
Vest-Agder	294	54	348	35	383
Rogaland	163	59	222	58	280
Hordaland	467	291	758	62	820
Sogn og Fjordane	4	2	6	0	6
Møre og Romsdal	6	9	15	0	15
Sør-Trøndelag	260	163	423	31	454
Nord-Trøndelag	93	61	154	60	214
Nordland	375	252	627	63	690
Troms	489	256	745	170	915
Finnmark	123	58	181	46	227
Utland	271	4	275	0	275
Uspesifisert	5	33	38	0	38
HELE LANDET	4436	2403	6839	802	7641

Kilde: SSBs arbeidskraftregnskap, FO, og egne beregninger

En fylkesfordeling av lønnskostnadene som er proporsjonal med fordelingen av sysselsettingen, avhenger av at andelen ansatte i de forskjellige lønnstrinn er den samme i alle fylker. Hvis dette ikke er tilfelle, vil denne fordelingsmetoden gi lavere lønnskostnader enn de faktiske i fylker med en høy andel av de sysselsatte i de høyeste lønnstrinn, og vice versa.

Av grunner som jeg skal komme tilbake til i neste avsnitt, er det i tabell 6 foretatt en fylkesfordeling av utgiftene i den militære forsvarssektor også for året 1988 etter de samme retningslinjer som i tabell 5.

Tabell 6.
Avstemt fylkesfordeling av lønnskostnader etter tjenestested i 1988
 Tall i millioner kroner

Fylke:	Militære	Sivile	Siv. + Mil.	Vernepliktige	Totalt
Østfold	218	73	291	19	310
Akershus	352	331	683	76	759
Oslo	372	406	778	44	822
Hedmark	149	66	215	34	249
Oppland	130	53	183	9	192
Buskerud	264	74	338	42	380
Vestfold	272	82	354	13	367
Telemark	0	0	0	0	0
Aust-Agder	30	28	58	17	75
Vest-Agder	278	52	330	32	362
Rogaland	155	57	212	53	265
Hordaland	442	279	721	58	779
Sogn og Fjordane	4	2	6	0	6
Møre og Romsdal	6	9	15	1	16
Sør-Trøndelag	247	156	403	28	431
Nord-Trøndelag	88	58	146	55	201
Nordland	356	241	597	58	655
Troms	464	244	708	157	865
Fimmærk	117	55	172	43	215
Utland	257	4	261	0	261
Uspesifisert	3	28	31	1	32
HELE LANDET	4204	2298	6502	740	7242

Kilde: Arbeidskraftregnskapet og egne beregninger

3.3. Fylkesfordeling av driftsutgifter ekskl. lønn

Driftsutgifter ekskl. lønn utgjør Forsvarets samlede vareinnsats utenom utgifter til bygg og anlegg og til materiellinvesteringer.

FO anmodet Forsvarets regnskapsførende enheter om å kartlegge sine regionale og lokale innkjøp av varer og tjenester (post 11) i 1989 på kapitlene 1730 og 1740 i bevilgningsregnskapet. Svar ble gitt fra Forsvarets Tele- og Datatjeneste (FTD), Heimevernet (HV), Hæren og Hærens Forsyningskommando (HFK), Sjøforsvaret og Sjøforsvarets Forsyningskommando (SFK) og Luftforsvaret. I tillegg redegjorde Forsvarets Bygningstjeneste (FBT) i et eget notat for drifts- og vedlikeholdsutgiftene i tilknytning til bygg og anlegg. Det viste seg imidlertid at en del av Forsvarets enheter fordelte sin virksomhet ved å spesifisere

det fylket hvor varene og tjenester ble anvendt, mens andre fylkesfordelte sin virksomhet ved å ta utgangspunkt i det fylket hvor innkjøp ble foretatt. Denne forskjellen må antas å bety forholdsvis lite når vi bruker så store regionale enheter som fylker.

Etter at utgiftene var lokalisert på fylker og spesifisert i henhold til Forsvarets Kontoplan, ble det SSBs oppgave å konvertere utgiftene fra Forsvarets til nasjonalregnskapets kontoplan, for at de skal kunne brukes som grunnlag i FNR og REGION. Dette ble gjort ved å legge til grunn de samme omregningsforutsetningene som i FOs driftsmodell, som er omtalt i avsnitt 2.3.

Omlag 53% av Forsvarets driftsutgifter ekskl. lønn for 1989 ble fylkesfordelt på denne måten. For å avstemme disse med nasjonalregnskapstallene for 1988, ble differansen mellom totaltallene for Forsvarets driftsutgifter ekskl. lønn på de enkelte vare- og tjenestegrupper og de direkte fordelte tallene, fylkesfordelt proporsjonalt med samlet sysselsetting etter tjenestested. Driftsutgiftene ekskl. lønn består av utgifter til uniformer, mat, leirutstyr o.l, og dette er kostnader som i stor grad samvarierer med antall sysselsatte. Det er derfor rimelig å anta proporsjonalitet mellom sysselsettingens fordeling på fylker og de driftsutgifter som ikke ble direkte fordelt. Det andre alternativet hadde vært å fylkesfordele proporsjonalt med den direkte fordeling, men siden denne er fremkommet ved bare å ta hensyn til lokale og regionale utgifter, kan noen av disse mangler kompenseres ved å anvende den første metoden. Årsaken til at 1988 er valgt som basisår er at Forsvarets totale driftsutgifter ekskl. lønn for 1989 ennå ikke var kjørt på FOs driftsmodell da vi foretok våre beregninger, slik at 1988 er det siste året hvor alle Forsvarets utgifter er beregnet i henhold til NRs kontoplan. Dette leder til at 1988 også må velges som basisår for materiellinvesteringene, bygg- og anleggsutgiftene og lønnskostnadene for å få konsistens i beregningene.

Tabell 7. Fylkesfordeling av driftsutgifter ekskl. lønn Mill. kr. 1988		
Fylke:	Driftsutgifter ekskl. lønn	Prosentvis fylkesfordeling
Østfold	220	4,0
Akershus	561	10,1
Oslo	637	11,5
Hedmark	234	4,2
Oppland	112	2,0
Buskerud	263	4,8
Vestfold	176	3,2
Telemark	5	0,1
Aust-Agder	72	1,3
Vest-Agder	242	4,4
Rogaland	281	5,1
Hordaland	445	8,0
Sogn og Fjordane	9	0,2
Møre og Romsdal	16	0,3
Sør-Trøndelag	307	5,5
Nord-Trøndelag	219	4,0
Nordland	469	8,5
Troms	934	16,9
Finnmark	232	4,2
Ufordelt	98	1,8
SUM UTGIFTER	5532	100,0

Kilde: FO og egne beregninger

Tabell 7 viser våre anslag for Forsvarets driftsutgifter ekskl. lønn fordelt på fylker. Av tabellen ser vi at Troms har størst andel av driftsutgiftene ekskl. lønn med 16.9%, fulgt av Oslo med 11.5%, Akershus (10.1%), Nordland (8.5%) og Hordaland med 8.0%.

3.4. Fylkesfordeling av materiellinvesteringene

Materiellinvesteringene omfatter i hovedsak kjøp av skip, fly, ubåter, våpen og ammunisjon. I tillegg kommer enkelte store bestillinger av f.eks. uniformer som formidles via de sentrale forsyningskommandoer.

Det industripolitiske underutvalget av Forsvarskommisjonen har gjennomført en undersøkelse med sikte på å kartlegge de største leverandører av materiell til Forsvaret etter spesielle kjennetegn som størrelse, bransje og geografisk lokalisering. En sammenfatning av denne undersøkelsen ble sendt SSB, med spesiell vekt på leverandørenes geografiske fordeling.

Tabell 8.
Fylkesfordeling av materiellinvesteringene for 1988 og 1989.
Tall i millioner kroner

Fylke:	Primærdata fra Forsvaret (1989)	Avstemte tall (1988)	Prosent av avstemte tall
Østfold	6	51	1,3
Akershus	55	187	4,9
Oslo	173	292	7,7
Hedmark	28	76	2,0
Oppland	116	142	3,7
Buskerud	96	162	4,3
Vestfold	0	46	1,2
Telemark	0	0	0,0
Aust-Agder	0	19	0,5
Vest-Agder	118	175	4,6
Rogaland	15	76	2,0
Hordaland	253	373	9,8
Sogn og Fjordane	0	1	0,0
Møre og Romsdal	0	2	0,1
Sør-Trøndelag	0	64	1,7
Nord-Trøndelag	0	56	1,5
Nordland	0	107	2,8
Troms	0	191	5,0
Finnmark	0	50	1,3
Utlandet	1709	1739	45,6
HELE LANDET	2569	3809	100,0

Kilde: Forsvaret og egne beregninger

Første kolonne i tabell 8 er en fylkesfordeling av Forsvarets materiellinvesteringer i 1989 basert på notatet fra det industripolitiske underutvalget. Vi ser at en forholdsvis stor del av innkjøpene er importert fra utlandet. I andre kolonne er det foretatt en avstemming mot nasjonalregnskapets tall for materiellinvesteringene i Forsvaret i 1988, ved at differansen mellom tallene i sumlinjen er fylkesfordelt proporsjonalt med sysselsettingen i Forsvaret inklusive tallet på vernepliktige. Differansen mellom de to kolonnene skyldes dels at de refererer seg til to forskjellige år, og dels at undersøkelsen fra det industripolitiske underutvalget gjaldt kun de store leverandører av materiell til Forsvaret, slik at en del mindre materiell-leveranser ikke ble registrert. Hordaland har en andel på 9.8% og Oslo 7.7 prosent. I motsetning til driftsutgifter ekskl. lønn varierer materiellinvesteringene sterkt fra år til år, og dette fører også til at importen som følge av Forsvarets kjøp av materiell viser store årlige variasjoner. Dette gjør også at fremgangsmåten med å proporsjonalitetsfordele differansen i sumlinjen med den fylkesfordelte sysselsettingen, blir noe mer tvilsom her enn tilfellet var

med driftsutgifter ekskl. lønn. Alternativet hadde vært å fylkesfordele differansen proporsjonalt med den direkte fordelingen slik den fremkom i notatet.

3.5. Fylkesfordeling av bygg og anlegg

I et notat fra Forsvarets Bygningstjeneste (FBT) ble det bl.a gjort rede for fylkesfordelingen av Forsvarets utgifter til nasjonalfinansierte og fellesfinansierte (NATO) bygg og anlegg i 1986 og 1988.

Kolonnene merket nasj. B&A og fell. B&A i tabell 9 viser dette, og summen av disse fremkommer i tredje kolonne. I fjerde kolonne er det foretatt en avstemming mot NRs tall, og grunnlaget for avstemmingen er den direkte fordelingen slik den fremkom i notatet fra FBT og slik den er gjengitt i tredje kolonne. Nesten 94% av Forsvarets utgifter til bygg og anlegg i 1988 ble fordelt direkte, og dette gjør det rimelig å anta at resterende utgifter fordeler seg proporsjonalt med disse. Av den prosentvise fordelingen ser vi at Nordland og Troms er størst med hhv. 30.1 og 26.3 prosent av utgiftene. Deretter følger Nord-Trøndelag (10.9%) og Sør-Trøndelag (8.8%). Av tabellen fremgår det klart at bygg- og anleggsvirksomheten i Forsvaret har stor betydning for Nord-Norge og Trøndelag.

Tabell 9.

Fylkesfordeling av Forsvarets utgifter til bygg og anlegg i 1988.

Tall i millioner kroner

Fylke:	Nasj. B & A	Fell. B & A	Totalt	Avstemt fordeling	Prosent av totalen
Østfold	34	83	117	125	5,8
Akershus	39	1	40	43	2,0
Oslo	74	0	74	79	3,7
Hedmark	21	0	21	22	1,0
Oppland	10	0	10	11	0,5
Buskerud	18	0	18	19	0,9
Vestfold	11	0	11	12	0,6
Telemark	1	0	1	1	0,1
Aust-Agder	8	0	8	9	0,4
Vest-Agder	31	0	31	33	1,5
Rogaland	51	24	75	80	3,7
Hordaland	40	7	47	50	2,3
Sogn og Fjordane	3	0	3	3	0,2
Møre og Romsdal	1	0	1	1	0,1
Sør-Trøndelag	85	93	178	189	8,8
Nord-Trøndelag	41	187	228	244	11,4
Nordland	191	414	605	648	30,1
Troms	370	159	529	566	26,3
Finnmark	13	0	13	14	0,7
Utland	0	0	0	0	0,0
Uspesifisert	0	0	0	0	0,0
HELE LANDET	1042	968	2010	2149	100,1

Kilde: FO og egne beregninger

LITTERATUR

- Bakke, Nils Wessel (1984): Fylkesfordelte nasjonalregnskapstall for 1973, 1976 og 1980 for stats- og trygdeforvaltningen. Interne notater fra SSB. 84/27.
- Fløttum, Erling Joar (1980): Nasjonalregnskapet i Norge - system og beregningsmetoder, SØS 45 fra SSB.
- Forsvarets Overkommando (1988): Forbedring av nasjonalregnskapets prisindeks for militært konsum. Upublisert rapport fra en arbeidsgruppe med representanter fra Forsvarsdepartementet, Forsvarets Overkommando og Statistisk sentralbyrå.
- Johansen, Steinar (1990): Regionale effekter av en reduksjon i Forsvarets virksomhet, med vekt på virkningene for sysselsettingen i Nord-Norge. Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Meidem, Finn og Thu, Anne (1985): Fylkesfordelt nasjonalregnskap 1980. Beregningsmetoder og datakilder. Interne notater fra SSB. 85/23.
- Statistisk sentralbyrå (1989): Kontoplanen i nasjonalregnskapet, mai 1989. Standarder for norsk statistikk.
- Statistisk sentralbyrå (1990): Fylkesfordelt nasjonalregnskapsstatistikk 1986. Norges offisielle statistikk. B 920.
- St.meld nr.3 (1988-1989): Statsrekneskapen medrekna Folketrygda.
- St.prp. nr.1 (1989-1990): Forsvarsdepartementet.
- St.prp. nr.1 (1989-1990): Statsbudsjettet medregnet Folketrygden.

TABELLVEDLEGG

Tabell 1v: Fylkesfordeling av personell etter tjenestested i Forsvaret, mai 1990.								
Personalkategorier:								
Fylke:	Militære	Sivile	Mil + Siv	Prosent av Mil + Siv	Verne- pliktige	Prosent av vernepl.	Totalt	Prosent av totalen
Østfold	919	391	1310	4,4	611	2,6	1921	3,6
Akershus	1481	1771	3252	10,8	2432	10,3	5684	10,6
Oslo	1565	2171	3736	12,5	1409	6,0	5145	9,6
Hedmark	626	353	979	3,3	1080	4,6	2059	3,8
Oppland	547	282	829	2,8	300	1,3	1129	2,1
Buskerud	1112	396	1508	5,0	1323	5,6	2831	5,3
Vestfold	1146	436	1582	5,3	402	1,7	1984	3,7
Telemark	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Aust-Agder	128	148	276	0,9	548	2,3	824	1,5
Vest-Agder	1169	279	1448	4,8	1027	4,4	2475	4,6
Rogaland	652	303	955	3,2	1699	7,2	2654	5,0
Hordaland	1861	1492	3353	11,2	1841	7,8	5194	9,7
Sogn og Fjordane	17	11	28	0,1	0	0,0	28	0,1
Møre og Romsdal	26	49	75	0,3	21	0,1	96	0,2
Sør-Trøndelag	1039	834	1873	6,2	906	3,8	2779	5,2
Nord-Trøndelag	371	312	683	2,3	1757	7,4	2440	4,6
Nordland	1497	1292	2789	9,3	1848	7,8	4637	8,7
Troms	1950	1308	3258	10,9	5005	21,2	8263	15,4
Finnmark	491	296	787	2,6	1360	5,8	2147	4,0
Utland	1079	20	1099	3,7	0	0,0	1099	2,1
Uspesifisert	11	158	169	0,6	31	0,1	200	0,4
HELE LANDET	17687	12302	29989	100,2	23600	100,0	53589	100,2

Kilde: FO (brev av 12/9-90, tallene er senere noe revidert).

I denne tabellen er alle befalsskoleelever (også USK mv.) regnet som en del av den militære kategorien.

Tabell 2v: Tall for sysselsettingen i det militære forsvar			
Personellkategorier	1986	1988	1989
Vernepliktige:	23300	22560	23350
Annet personell:	28887	29857	30231
TOTALT:	52187	52417	53581

Kilde: Arbeidskraftregnskapet og egne beregninger.
Annet personell er summen av sivile og militære ansatte.

Tabell 3v: Normalårsverk og 1000 timeverk pr. år i det militære forsvar.						
Personellkategori:	1986		1988		1989	
	Normal-årsverk	Timeverk pr. år	Normal-årsverk	Timeverk pr. år	Normal-årsverk	Timeverk pr. år
Vernepliktige:	23300	44325	22560	42444	23350	44004
Annet personell:	27941	46441	28961	48581	29443	49017
TOTALT	51241	90766	51521	91025	52793	93021

Kilde: Arbeidskraftregnskapet og egne beregninger.

Tabell 4v:
Antatt sysselsatte i Forsvaret. Anslag for 1986.

Personellkategorier.					
FYLKE:	Militære	Sivile	Mil + Siv	Vernepliktige	Totalt
Østfold	885	376	1261	604	1865
Akershus	1427	1706	3133	2401	5534
Oslo	1508	2092	3600	1391	4991
Hedmark	603	340	943	1067	2010
Oppland	527	271	798	296	1094
Buskerud	1071	381	1452	1306	2758
Vestfold	1104	420	1524	397	1921
Telemark	0	0	0	0	0
Aust-Agder	123	142	265	541	806
Vest-Agder	1126	269	1395	1014	2409
Rogaland	628	291	919	1677	2596
Hordaland	1793	1437	3230	1817	5047
Sogn og Fjordane	16	11	27	0	27
Møre og Romsdal	25	47	72	21	93
Sør-Trøndelag	1000	804	1804	894	2698
Nord-Trøndelag	357	301	658	1734	2392
Nordland	1442	1244	2686	1824	4510
Troms	1879	1260	3139	4941	8080
Finnmark	473	285	758	1343	2101
Utland	1040	19	1059	0	1059
Uspesifisert	11	153	164	32	196
HELE LANDET	17038	11849	28887	23300	52187

Kilde: Arbeidskraftregnskapet og egne beregninger.

Tabell 5v:
Beregnet fylkesfordeling av normalårsverkene i Forsvaret, justert til 1986-nivå.

Personellkategorier:

FYLKE:	Militære	Sivile	Mil + Siv	Vernepliktige	Totalt
Østfold	856	364	1220	604	1824
Akershus	1380	1650	3030	2401	5431
Oslo	1458	2023	3481	1391	4872
Hedmark	583	329	912	1067	1979
Oppland	509	262	771	296	1067
Buskerud	1036	369	1405	1306	2711
Vestfold	1068	407	1475	397	1872
Telemark	0	0	0	0	0
Aust-Agder	119	138	257	541	798
Vest-Agder	1089	260	1349	1014	2363
Rogaland	607	282	889	1677	2566
Hordaland	1734	1390	3124	1817	4941
Sogn og Fjordane	16	10	26	0	26
Møre og Romsdal	24	45	69	21	90
Sør-Trøndelag	968	777	1745	894	2639
Nord-Trøndelag	346	291	637	1734	2371
Nordland	1395	1203	2598	1824	4422
Troms	1817	1219	3036	4941	7977
Finnmark	458	275	733	1343	2076
Utland	1006	18	1024	0	1024
Uspesifisert	12	148	160	32	192
HELE LANDET	16481	11460	27941	23300	51241

Kilde: Arbeidskraftregnskapet og egne beregninger.

Tabell 6v.
 Beregnet fylkesfordeling av timeverkene pr. år i Forsvaret, justert til 1986-nivå.
 Tall i millioner.

Fylke:	Militære	Sivile	Siv. + Mil.	Vernepliktige	Totalt
Østfold	1,423	0,605	2,028	1,148	3,176
Akershus	2,294	2,742	5,036	4,567	9,603
Oslo	2,424	3,363	5,787	2,646	8,433
Hedmark	0,969	0,547	1,516	2,029	3,546
Oppland	0,846	0,436	1,283	0,564	1,847
Buskerud	1,722	0,613	2,335	2,485	4,820
Vestfold	1,774	0,676	2,450	0,756	3,206
Telemark	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Aust-Agder	0,198	0,229	0,427	1,029	1,456
Vest-Agder	1,810	0,432	2,241	1,929	4,170
Rogaland	1,009	0,469	1,478	3,191	4,669
Hordaland	2,882	2,310	5,192	3,457	8,649
Sogn og Fjordane	0,026	0,017	0,043	0,000	0,043
Møre og Romsdal	0,04	0,075	0,115	0,040	0,155
Sør-Trøndelag	1,608	1,292	2,900	1,701	4,601
Nord-Trøndelag	0,575	0,484	1,058	3,299	4,358
Nordland	2,318	2,000	4,318	3,470	7,788
Troms	3,020	2,026	5,046	9,400	14,447
Finnmark	0,760	0,458	1,218	2,555	3,773
Utland	1,671	0,031	1,702	0,000	1,702
Uspesifisert	0,020	0,246	0,266	0,059	0,325
Ekstrafylke	1,691	0,277	1,968	0,059	2,027
HELE LANDET	27,391	19,050	46,441	44,325	90,766

Kilde: Arbeidskraftregnskapet og egne beregninger

Tabell 7v:

Beregnet fylkesfordeling av lønnskostander i Forsvaret etter tjenestested, justert til 1986-nivå.

FYLKE:	Militære	Sivile	Mil + Siv	Vernepliktige	Totalt
Østfold	186	60	246	17	263
Akershus	300	273	573	66	639
Oslo	317	335	652	38	690
Hedmark	127	54	181	29	210
Oppland	111	43	154	8	162
Buskerud	225	61	286	36	322
Vestfold	232	67	299	11	310
Telemark	0	0	0	0	0
Aust-Agder	26	23	49	15	64
Vest-Agder	237	43	280	28	308
Rogaland	132	47	179	46	225
Hordaland	377	230	607	50	657
Sogn og Fjordane	3	2	5	0	5
Møre og Romsdal	5	7	12	1	13
Sør-Trøndelag	210	129	339	25	364
Nord-Trøndelag	75	48	123	48	171
Nordland	303	199	502	50	552
Troms	395	202	597	136	733
Finnmark	99	46	145	37	182
Utland	218	3	221	0	221
Uspesifisert	3	24	27	1	28
HELE LANDET	3581	1896	5477	642	6119

Kilde: Arbeidskraftregnskapet og egne beregninger.

Tabell 8v:
Fylkesfordeling av vareinnsatsen i Forsvaret, deflatert til 1986-nivå. Tall i millioner kroner.

Fylke:	Driftsutgifter ekskl. lønn	Materiellinvesteringer	Nybygg og nyanlegg
Østfold	193	39	53
Akershus	494	145	63
Oslo	560	227	67
Hedmark	206	59	12
Oppland	99	111	21
Buskerud	232	126	19
Vestfold	155	36	77
Telemark	5	0	0
Aust-Agder	64	15	14
Vest-Agder	213	136	19
Rogaland	247	59	116
Hordaland	391	290	66
Sogn og Fjordane	8	0	0
Møre og Romsdal	14	2	0
Sør-Trøndelag	270	50	58
Nord-Trøndelag	193	44	340
Nordland	412	83	541
Troms	822	149	279
Finnmark	205	39	32
Ufordelt	86	1351	0
HELE LANDET	4869	2961	1777

Kilde: FO og egne beregninger.